

Plan- och byggnadsväsendet

Allvarlig kritik mot en byggnadsnämnd för underlåtenhet att överlämna två överklaganden, varav ett med en begäran om inhibition, till länsstyrelsen

(Dnr 2571-2012)

Beslutet i korthet: Nämnden förelade en fastighetsägare att vid vite ta bort en skylt och förordnade att beslutet skulle gälla omedelbart även om det överklagades. Fastighetsägaren överklagade beslutet och begärde s.k. inhibition. Nämnden tog inte ställning till om överklagandet hade kommit in i rätt tid och vidarebefordrade det inte till överinstansen. Inte heller fastighetsägarens komplettering av överklagandet överlämnades. I stället skrev nämnden till fastighetsägaren att ärendet var avslutat och kunde avskrivas. Fastighetsägaren överklagade även detta ställningstagande. Inte heller i detta fall tog nämnden ställning till om överklagandet kommit in i rätt tid och vidarebefordrade inte heller överklagandet till överinstansen.

I JO:s beslut konstateras att det finns allvarliga brister i nämndens kunskap om de grundläggande reglerna för hantering av överklaganden. Nämnden får allvarlig kritik.

Anmälan

Payback Sverige framförde i en anmälan till JO klagomål mot Stadsbyggnadsnämnden i Eskilstuna kommun med anledning av utebliven handläggning av en begäran om inhibition och två överklaganden. Av anmälan och bifogade handlingar framgick bl.a. följande.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 3 januari 2012 att förelägga D.M.C. Eskilstuna Ek. förening i egenskap av ägare till en fastighet att omgående, dock senast den 15 januari 2012, ta bort en skylt från fastigheten. Föreläggandet förändrades med ett vite på 100 000 kronor och nämnden förordnade att beslutet skulle gälla omedelbart även om det överklagades. Den 9 januari 2012 skickade föreningen, via sitt juridiska ombud Payback Sverige, en skrivelse till Länsstyrelsen i Södermanlands län med en begäran om inhibition. Länsstyrelsen överände skrivelsen till nämnden för prövning. Ett komplett överklagande skickades till nämnden den 20 januari 2012. Varken skrivelsen med begäran om inhibition eller det kompletta överklagandet överlämnades för prövning till länsstyrelsen.

Därefter erhöll föreningen ett brev från nämnden som var daterat den 9 februari 2012. I brevet konstaterades att skylten var borttagen varför nämnden ansåg att ärendet var avslutat och därmed kunde avskrivas. Föreningen överklagade detta meddelande och hemställde att nämnden omedelbart skulle undanröja avskrivningsbeslutet och överlämna det tidigare överklagandet av den 20 januari 2012 till länsstyrelsen för prövning. Vid tiden för anmälan till JO, den

2 maj 2012, hade överklagandena fortfarande inte överlämnats. Föreningen hade inte heller hört någonting från nämnden i frågan.

Utredning

Kopia av nämndens diarieblad hämtades in. Av handlingen framgick bl.a. att föreningens begäran om inhibition kommit in till nämnden den 12 januari 2012 samt att överklaganden kommit in till nämnden den 23 januari respektive den 20 februari 2012.

Ärendet remitterades till nämnden som anmodades att yttra sig över handläggningen av föreningens begäran om inhibition den 12 januari 2012 samt av överklagande den 23 januari 2012 och den 20 februari 2012. Nämnden yttrade i huvudsak följande (bilagorna här utelämnade).

Redogörelse för handläggningen med bedömningar från Stadsbyggnadsnämnden. Ärende BYGG-SBN.2011-2050 Stadsbyggnadsnämnden, Eskilstuna kommun

2011

30 december Anmälan och registrering ärende.

2012

2 januari Dokumentering med foton.

3 januari Beslut om rättelse eller vite. Stadsbyggnadsnämnden.

12 januari Begäran om inhibition. (Torsdag)

15 januari Sista dag för rättelse. (Söndag)

16 januari Delgivningskvitto registrerat åter. (Måndag)

17 januari Tillsynsbesök 1, kontroll rättelse. (Tisdag).

Anteckning att rättelse är utförd och bedömning att ärende kommer att avslutas och avskrivas.

Bedömning att inhibitionsärende inte längre är aktuellt eftersom anmälningsärendet kommer att avslutas och avskrivas. Inget ärende och inga krav kommer att finnas kvar.

23 januari Överklagan av beslut från 3 januari.

7 februari Tillsynsbesök 2, kontroll av bestående rättelse.

Anteckning att rättelse är bestående och att brev med meddelande om att ärendet avslutas och avskrivs skickas.

Bedömningen att inhibitionsärende och överklagan inte längre är aktuellt konfirmeras eftersom anmälningsärendet kommer att avskrivas. Inget ärende och inga krav kommer att finnas kvar.

9 februari Meddelande i brev från Stadsbyggnadsnämnden att ärendet avslutas och avskrivs.

22 februari Överklagan av brev från 9 februari.

23 februari Bedömning att överklagan från 9 februari inte är aktuell eftersom anmälningsärendet avskrivits. Inget ärende och inget krav finns kvar.

Payback Sverige yttrade sig över remissvaret.

I ett beslut den 24 september 2013 anförde *JO Lindström* följande.

Rättslig reglering

Enligt 11 kap. 20 § första stycket plan- och bygglagen (2010:900), PBL, får en byggnadsnämnd förelägga den som äger en fastighet att vidta rättelse inom en viss tid om det på fastigheten har vidtagits en åtgärd i strid mot lagen eller föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen. Ett sådant föreläggande får, enligt 11 kap. 37 § första stycket, förenas med vite. Enligt 11 kap. 38 § första stycket får byggnadsnämnden bestämma att den åtgärd som föreläggandet avser ska genomföras omedelbart trots att föreläggandet inte har vunnit laga kraft. Beslut om föreläggande enligt 11 kap. får överklagas hos länsstyrelsen enligt 13 kap. 3 § samma lag. Motsvarande bestämmelser fanns i den tidigare plan- och bygglagen (1987:10), se 10 kap. 12, 14 och 18 §§ samt 13 kap. 2 §.

Grundläggande bestämmelser om förvaltningsmyndigheters hantering av överklaganden finns i förvaltningslagen (1986:223), FL. Av 23 § andra stycket framgår att en skrivelse med överklagande ska ges in till den myndighet som har meddelat det beslut som överklagas. Enligt 24 § ska denna myndighet ta ställning till om skrivelsen har kommit in i rätt tid. Om så är fallet, ska myndigheten enligt 25 § överlämna skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till den myndighet som ska pröva överklagandet. Överlämnandet ska ske utan dröjsmål. Som regel bör – även med hänsyn till den skyldighet att ompröva beslutet som finns enligt 27 § – handläggningstiden inte överstiga en vecka (se bl.a. JO 2002/03 s. 424).

Enligt 29 § FL får en myndighet som ska pröva ett överklagande bestämma att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition). I de fall där klaganden begär inhibition gäller särskilda skyndsamhetskrav. I sådana fall ska beslutsmyndigheten genast vidarebefordra överklagandet till den högre instansen. Handläggningstiden bör i sådana fall – med hänsyn till att omprövningskyldigheten enligt 27 § FL inte gäller när klaganden begär inhibition – inte överstiga en till två dagar (se bl.a. JO:s beslut den 7 april 2010 i dnr 4789-2009).

Om myndigheten vid omprövning själv ändrar beslutet så som klaganden begär, förfaller överklagandet enligt 28 § samma lag. I sådana fall tillämpas inte reglerna i 24 och 25 §§ FL.

Bedömning

Ett vitesföreläggande är ett ekonomiskt påtryckningsmedel som en myndighet kan använda för att förmå en fastighetsägare eller en annan s.k. adressat att inom viss tid vidta rättelse. Om ett vitesföreläggande inte har fullgjorts vid den i beslutet angivna tidpunkten, har vitet försuttits. Då uppkommer frågan om

vitets utdömande, dvs. att adressaten ska förpliktas att betala vitet. För det fall att den myndighet som har beslutat föreläggandet har förordnat att den åtgärd som föreläggandet avser ska genomföras omedelbart, kan ett försuttet vite i princip dömas ut så snart tidsfristen gått ut. För att skjuta upp verkställigheten måste vitesadressaten begära att beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition). Så länge ett förordnande om inhibition varar kan vitet inte dömas ut med anledning av vitesadressatens passivitet (Lavin, Viteslagstiftningen: en kommentar, 2010, s. 41).

I beslutet den 3 januari 2012 förelade stadsbyggnadsnämnden föreningen att ta bort en skylt senast den 15 januari. I beslutet angavs att det skulle gälla omedelbart även om det överklagades. Föreningen överklagade beslutet och begärde att det tills vidare inte skulle gälla. Av utredningen framgår att föreningens begäran om inhibition kom in till nämnden tre dagar innan den i föreläggandet angivna tidsfristen löpte ut, men att nämnden varken tog ställning till om begäran hade kommit in i rätt tid eller vidarebefordrade den till länsstyrelsen för prövning. I stället fortsatte nämnden handläggningen med ett tillsynsbesök den 17 januari 2012 och konstaterade då att skylten hade tagits bort. Nämnden gjorde därefter, enligt vad som anförs i remissvaret, bedömningen att inhibitionsärendet inte längre var aktuellt.

Den 23 januari 2012 inkom till nämnden en skrivelse rubricerad ”Överklagan”, som jag ser som en komplettering av det tidigare överklagandet med begäran om inhibition. Med anledning av skrivelsen gjorde nämnden ytterligare ett tillsynsbesök varvid nämnden enligt sitt remissvar konstaterade att ”rättelse är bestående”. Enligt vad som anförs i remissvaret gjorde nämnden bedömningen att överklagandet inte längre var aktuellt eftersom anmälningsärendet skulle avskrivas. Inte heller denna skrivelse från föreningen överlämnades alltså till länsstyrelsen.

Därefter skickade nämnden den 9 februari 2012 ett brev till föreningen i vilket angavs att det aktuella ärendet skulle avslutas genom avskrivning. Brevet innehöll inte någon anvisning för överklagande, men föreningen synes ha uppfattat det som ett beslut och lämnade in ett överklagande till nämnden. Nämnden vidtog emellertid inte någon åtgärd utan gjorde bedömningen att överklagandet inte var aktuellt eftersom anmälningsärendet hade avskrivits.

Som förutsättning för att ett överklagande ska överlämnas till överinstansen anges i 25 § FL endast att överklagandet inte avvisats såsom för sent inkommet. Beslutsmyndigheten har, vid sidan av att ta ställning till om överklagandet kommit in i rätt tid, inte att befatta sig med frågor rörande ett besluts överklagbarhet eller förutsättningarna för att ärendet ska bli föremål för saklig prövning i högre instans. Avgörandet av sådana frågor är uteslutande en uppgift för överinstansen (se prop. 1984/85:80 s. 44). Om beslutsmyndigheten själv omprövar det överklagade beslutet och omprövningen leder till att överklagandet förfaller ska, som framgått, handlingarna inte överlämnas till den högre instansen. Om däremot ett överklagande förlorar sin aktualitet av någon annan anledning ska överklagandet alltid vidarebefordras till överinstansen (Hellners och Malmqvist, Förvaltningslagen med kommentarer, 2010, s. 334).

Av utredningen framgår inte att nämnden har omprövat vare sig beslutet den 3 januari 2012 eller ställningstagandet att ärendet skulle avskrivas på så sätt att

överklagandena kan anses ha förfallit enligt 28 § FL. Av det sagda följer att nämnden skulle ha tagit ställning till om överklagandet med begäran om inhibition kommit in i rätt tid. Om så varit fallet, skulle nämnden genast ha lämnat över skrivelsen och övriga handlingar i ärendet till länsstyrelsen för att göra det möjligt för denna att ta ställning till yrkandet innan tidsfristen i det överklagade föreläggandet gick ut. Även kompletteringen till överklagandet skulle ha lämnats över till länsstyrelsen utan dröjsmål. Den omständigheten att fastighetsägaren har fullgjort föreskrifterna i det föreläggande som överklagats har alltså inte utgjort skäl att underlåta att överlämna överklagandet till länsstyrelsen. Nämnden skulle dessutom ha överlämnat föreningens överklagande av nämndens brev den 9 februari 2012. Som jag redan har framhållit har det inte ankommit på nämnden att bedöma förutsättningarna för att kunna ta upp överklagandena till sakprövning.

Sammanfattningsvis har utredningen påvisat att det finns allvarliga brister i nämndens kunskap om de grundläggande reglerna för hanteringen av överklaganden. Bristande handläggning i detta avseende medför en avsevärd risk för rättsförlust för den enskilde. Nämndens förfarande innebar att föreningen fråntogs sin rätt att få besluten hänskjutna till högre instans prövning. Jag ser allvarligt på att nämnden, såvitt framkommit, ännu inte har tagit ställning till om föreningens överklaganden har kommit in i rätt tid och, i så fall, vidarebefordrat dem till högre instans. Jag förutsätter att nämnden vidtar åtgärder för att komma till rätta med detta förhållande. Nämndens agerande framstår som särskilt anmärkningsvärt då det måste ha stått klart för nämnden att föreningen har önskat få sakfrågan prövad. Nämnden förtjänar allvarlig kritik för det inträffade.

Vad som i övrigt framkommit ger inte anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande från min sida.

Allvarlig kritik mot två tjänstemän på en byggnadsnämnd för att inte ha iakttagit saklighet och opartiskhet vid handläggningen av ett ärende om bygglov

(Dnr 746-2013)

Beslutet i korthet: En bostadsrättsförening processade i domstol om balkonger mot fyra medlemmar i föreningen. Under pågående process ansökte föreningen hos stadsbyggnadsnämnden om bygglov för balkonger. Föreningens avsikt var att stadsbyggnadsnämnden skulle avslå ansökan om bygglov och att föreningen sedan skulle använda avslagsbeslutet som bevis i domstolsprocessen. Två tjänstemän hos Stockholms stad får allvarlig kritik för att ha hanterat ärendet om bygglov och kontakterna med sökanden på ett sätt som strider mot regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet.

Bakgrund

Fastigheten Lavetten 11 på Kungsholmen i Stockholm ligger i hörnet av Drottningholmsvägen och Kronobergsgatan. Fastigheten och det på fastigheten uppförda bostadshuset ägs av Bostadsrättsföreningen Lavetten 11 (föreningen). I mars 2008 beviljade Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stad efter ansökan av en medlem i föreningen, Edvard S., bygglov för bl.a. fyra balkonger på bostadshusets fasad mot Kronobergsgatan. Vid föreningsstämman den 23 april 2008 röstade en majoritet av de röstande för en tillbyggnad av balkongerna. Stadsbyggnadsnämndens beslut om bygglov överklagades av tre medlemmar i föreningen, bl.a. Henrik W. och Ilmo K. Länsstyrelsen i Stockholms län upphävde i beslut den 27 april 2009 bygglovet i fråga om de fyra balkongerna mot Kronobergsgatan. Edvard S. överklagade länsstyrelsens beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm som avslog överklagandet i dom den 17 juni 2010. Efter överklagande av Edvard S. fastställde Kammarrätten i Stockholm i dom den 17 maj 2011 stadsbyggnadsnämndens beslut om bygglov (bygglov 2011).

Den 14 mars 2012 ansökte föreningen om att Hyresnämnden i Stockholm skulle godkänna stämmobeslutet av den 23 april 2008 om tillbyggnad av balkongerna. Föreningens motparter i processen var fyra av föreningens medlemmar, bl.a. Henrik W., Ilmo K. och Ingrid W. Hyresnämnden beslutade den 7 september 2012 att lämna föreningens ansökan utan bifall. Hyresnämnden motiverade sitt beslut med att föreningen inte hade förmått motbevisa motparternas påståenden om att åtgärden skulle kunna tillgodoses genom alternativ placering av balkongerna. Föreningen överklagade hyresnämndens beslut till Svea hovrätt. Den 25 september 2012, dvs. under den pågående hovrättsprocessen, ansökte två medlemmar, bl.a. Gustaf H., om bygglov för alternativa placeringar av balkonger på fasaden mot Kronobergsgatan (dnr 2012-14927) (bygglov 2012). Den 25 oktober 2012 avslog stadsbyggnadsnämnden ansökan om bygglov. Stadsbyggnadsnämndens beslut att inte bevilja bygglov 2012 återropades av föreningen i processen i Svea hovrätt. Den 11 juni 2013 beslutade Svea hovrätt att, med ändring av hyresnämndens beslut den 7 september 2012, godkänna föreningsstämmans beslut den 23 april 2008 att bygga balkonger mot gatan. Domstolen ansåg att åtgärden, bl.a. mot bakgrund av stadsbyggnadsnämndens beslut att inte bevilja bygglov 2012, inte skäligen kunde tillgodoses på annat sätt.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 4 februari 2013 framförde Henrik W., Ilmo K. och Ingrid W. (anmälarna) klagomål mot två tjänstemän i Stockholms stad med anledning av handläggningen av bygglov 2012. De uppgav bl.a. följande.

Ansökan om bygglov 2012 initierades av medlemmar i föreningen som ville bygga balkonger mot gatan enligt bygglov 2011 (balkonggruppen). Ansökan gjordes enkom för att avslås och i syfte att användas som bevis i hovrättsprocessen. Stadsbyggnadsnämndens handläggning av bygglov 2012 har varit partisk. I ett e-postmeddelande den 10 september 2012 redogjorde en person i balkonggruppen för utgången i hyresnämnden och den pågående processen i hovrätten samt bad Nils Löwenspets, borgarrådssekreterare vid stadsbyggnads-

och idrottsroteln i Stockholms stad, om ett skriftligt besked från stadsbyggnadsnämnden att en viss alternativ placering av balkongerna inte skulle vinna gehör hos nämnden. Nils Löwenspets vidarebefordrade e-postmeddelandet till Ann-Kristin Kaplan, avdelningschef vid bygglovsavdelningen på stadsbyggnadskontoret i Stockholms stad, och bad henne att skriva ett tjänsteutlåtande enligt balkonggruppens önskemål. Ann-Kristin Kaplan åtog sig att personligen handlägga ärendet och utformade tjänsteutlåtandet tillsammans med en person i balkonggruppen. Eftersom det var viktigt för balkonggruppen att kunna lämna in ett avslagsbeslut i den pågående hovrättsprocessen gjorde Ann-Kristin Kaplan sitt yttersta för att påskynda handläggningen. Hon såg bl.a. till att ärendet med kort varsel kom med på stadsbyggnadsnämndens dagordning inför nämndsammanträdet den 25 oktober 2012 och att protokollet från nämndmötet omedelbart justerades. Ärendet fick alltså en ”gräddfil” och klarades av på mycket kort tid. Det mesta i ärendet skedde i det fördolda genom att Ann-Kristin Kaplan medvetet underlät att diarieföra e-postkommunikationen med balkonggruppen. Först efter det att Ann-Kristin Kaplan, genom en person i balkonggruppen, fick reda på att de hade avslöjat hennes roll i balkonggruppens framtagande av ”bevis” i hovrättsprocessen diarieförde hon den aktuella e-postkorrespondensen. Stadsbyggnadsnämndens handläggning av bygglov 2012 var alltså uppgjord på förhand och möjliggjordes av Ann-Kristin Kaplans aktiva medverkan som skedde på uppdrag av Nils Löwenspets.

Till anmälan var fogad bl.a. e-postkorrespondens mellan Nils Löwenspets, Ann-Kristin Kaplan och personer i balkonggruppen samt diariekort den 17 november respektive den 30 december 2012 i stadsbyggnadsnämndens ärende med dnr 2012-14927.

E-postkorrespondensen innehöll följande.

E-postskrivelse från Edvard S. som enligt uppgift i stadsbyggnadsnämndens remissvar till JO skickats till Nils Löwenspets den 10 september 2012:

Hej Nils!

Hoppas att det är bra med dig. Jag gissar att du kommer ihåg mig och våra balkonger. Livet går vidare i det byråkratiska Sverige. Vad som nu inträffat är följande: De som förlorade i kammarrätten och högsta förvaltningsdomstolen vad gäller själva bygglovet, krävde i våras att stämmobeslutet från år 2008 skulle ogiltigförklaras. Denna fråga avgörs i Hyresnämnden (HN). Genom en serie klantiga omständigheter så schabblade vissa styrelseledamöter i föreningen i samband med den förhandlingen. Jag hade själv tackat ja till en inbjudan att föreläsa på ett internationellt kemimöte i Prag, som jag inte kunde avboka, och HN ville ogärna ändra datumet för förhandlingen och övriga styrelsen tyckte att dom skulle köra detta själva. Så blev det som det blev.

Bifogar HN:s beslut. Dom skjuter in sig på att Brf lavetten 11 inte föreslagit någon alternativ placering av balkongerna, så även om insynsproblematiken är ringa, menar HN att stämmobeslutet från år 2008 är ogiltigt. Blir man trött?

Jag tror mig ha bevis nog för att visa att de som överklagat dels visat ett rent ointresse för andra placeringsalternativ, dels att de erbjudits sådana.

Anledningen till att jag skriver till dig rör en annan aspekt, nämligen det arkitektoniska. Stadsbyggnadsnämndens ledamöter fick vårt förslag med en central placering på byggnaden (ses på den bifogade ritningen där de som

överklagat ritat in en fyrkant med den nya placeringen som de själva föreslår). Jag vet inte om så är fallet, men om SBNs ledamöter, eller några av dem, ogillar den nya tänkta placeringen så faller HN's argumentering om ändrad placering. Skulle du kunna tänka dig att höra efter hur ledamöterna ser på den saken. Det skulle ju ytterligare stärka vår sak om den nya placeringen ogillades, eftersom då skulle vi inte få något nytt bygglov och därmed inga balkonger. HN's beslut får då lite mer vittgående konsekvenser än de själva tänker sig, skulle jag tro.

Som sagt, jag tror att vi klarar att argumentera i Svea hovrätt ändå, men finge vi dessutom ett skriftligt besked om att den nya, föreslagna placeringen inte skulle vinna gehör hos SBN, så skulle det ytterligare stärka vårt case.

Låt mig veta vad du tycker!
Vänligen
Edvard
(Drottningholmsvägen 1)

E-postskrivelse från Nils Löwenspets till Ann-Kristin Kaplan den 10 september 2012 kl. 09:51:

Inser att jag missade att skicka med bilagan.

En testballong: Skulle de kunna söka förhandsbesked för en annan placering – och få den nekad med hänvisning till att det tidigare lovet är bra?

Vänliga hälsningar,
/ Nils

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Nils Löwenspets den 10 september 2012 kl. 18:08:

Hej!

Tack för intressant läsning. Man lär sig nåt nytt varje dag!

Nej, jag bedömer inte att vi kan säga nej i ett förhandsbesked – detta måste ner i detaljeringsnivå som bygglov. Det betyder alltså hur räcket ska se ut, bärningens placering, storlek etc. Men det borde vara fort gjort av arkitekten. Sen kan vi nog argumentera för ett nej för den placeringen eftersom den första är bättre ur ett arkitektoniskt perspektiv (mer symmetrisk placering för byggnaden, inte konkurrera med hörntornet etc). Bra att KamR uttalat sig om olägenheterna också redan.

Kan det vara nåt?
Hälsar Anki

E-postskrivelse från Nils Löwenspets till Ann-Kristin Kaplan den 11 september 2012 kl. 09:59:

Hej,

Bara så att jag verkligen är med – vi bör be dem att söka ett bygglov, med en alternativ placering? Kan SBK då i ett "avslags-tjut" argumentera för att tidigare lagakraftvunnen placering är den bästa ur ett arkitektoniskt perspektiv, eller måste nämnden in och skriva en sådan text..?

Vänliga hälsningar,
/ Nils

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Nils Löwenspets den 11 september 2012 kl. 14:11:

Hej! Jag kan ta på mig att argumentera i ett avslagstjut för att det tidigare var bättre rent arkitektoniskt. Med tanke på gänget i detta projekt är det nog

att rekommendera/tipsa att de även be deras arkitekt att skriva några ord om saken också. Om både hängslen o livrem så även antikvariskt yttrande.//anki

E-postskrivelse från Nils Löwenspets till Ann-Kristin Kaplan den 11 september 2012 kl.14:41:

TACK!

Jag meddelar dem förslaget till upplägg. Misstänker att tidsaspekten är den knepigaste, de behöver säkert svaret snabbare än vi egentligen kan åstadkomma.

Vänliga hälsningar,
/ Nils

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till en tjänsteman den 11 september 2012 kl. 16:48:

Hej! Kan du hålla ett öga om/när detta kommer in? Jag har lovat att vara delaktig. Fastighetsbeteckningen är Lavetten 11 o jag har varit inblandad tidigare – är det ärendet m balkonger mot gatan som fick prövningstillstånd i Kammarrätten. Viktigt principärende alltså. Hälsar Anki

E-postskrivelse från Nils Löwenspets till Ann-Kristin Kaplan den 12 september 2012 kl. 09:35:

Hej,

Efter att jag återkommunicerade det tänkbara upplägget till de sökande har de återkommit med ett batteri av frågor... Har du möjlighet att kika på några svar?

Tack på förhand!
Vänliga hälsningar,
/ Nils

Det finns ju 2 alternativa ställen att placera balkongerna på förutom det vi har lov för. (Direkt i anslutning till vårt burspråk på båda sidor.) Ska vi då söka 2 olika lov för båda ställena samtidigt för att ordentligt undersöka alla möjliga alternativa placeringar?

Ska vi söka loven med intentionen att vi undersöker alternativen för att vi måste, eller ska vi bara söka loven som vanligt?

Spelar det någon roll vad vi använder för arkitekt? Olev N. som ritat den tidigare kommer ju separat att hänvisa till att några andra placeringar än den han föreslagit är olämplig. Det kanske blir konstigt om han sedan hjälper oss att rita nya förslag på de ställen han ogillar. Eller är det bättre att han ritat även de nya förslagen? För oss är det kanske lättare att använda en annan arkitekt som hjälpt oss. Som skulle kunna göra ritningar osv lite smidigare och fortare.

Slutligen. Om vi nu söker för dessa nya alternativa placeringar och får nej i SBK och nämnd. Är dessa alternativ för alltid förbrukade i framtiden?

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Nils Löwenspets den 13 september 2012 kl. 08:13:

Hej! Visst, hinner inte just nu – återkommer fredag em. ok? //anki

E-postskrivelse från Nils Löwenspets till Ann-Kristin Kaplan den 13 september 2012 kl. 09:47:

Det låter jättebra!

Vänliga hälsningar,
/ Nils

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Nils Löwenspets den 14 september 2012 kl. 17:40:

Hej!

Nu så ska jag försöka samla tankarna lite... Det känns svårt att råda dem eftersom frågan är så infekterad grannar emellan. Det gäller ju att hålla sig neutral, o det är ju inte säkert att våra råd kommer att funka i hyresnämnden sen igen. De måste alltså själva göra en avvägning här.

Säger vi nej till de nya placeringarna blir det svårt att komma igen o säga ja, så är det ju. O jag står för att jag ur arkitektonisk synvinkel tycker deras första förslag är bättre. De kan ju välja vägen att vilja göra balkongerna i ny placering också – det är ju inte så dumt att gå sina grannar till mötes ibland o inte lägga prestige i det hela...

Om de vill nej kan ju deras nuvarande arkitekt säkert argumentera bra för detta eftersom han verkligen tycker det, även om han måste rita upp själva förslaget. Sånt tycker jag man får leva med som arkitekt. Om de vill ja är det kanske enklare att byta.

Vet inte om det blev ljusare i frågan nu. Lycka till med dem o trevlig helg!
Hälsar Anki

E-postskrivelse från Nils Löwenspets till Ann-Kristin Kaplan den 19 september 2012 kl. 15:59:

Hej Anki,

Först av allt, tack så mycket för hjälpen med Lavettenfrågorna och med Tomas R:s interpellation.

Nu nya frågor från Lavetten..!

De är, efter samtal med sin advokat, ännu inne på att testa två andra placeringar och skriver så här:

*”Det verkar som om det allra bästa vore om vi kunde köra på med dessa två alternativa placeringar genom nya bygglovsansökningar så **fort det bara går**.*

- Vi har en arkitekt som är snabb.
- Bygglovsansökningarna ska ju först till SBK. Där blir de väl automatiskt avslagna och kan inte det gå på en dag eller två?
- Sen kör vi det omedelbart till SBN och så fort vi får avslag där så kompletterar vi överklagan till Svea hovrätt med denna information.”

Beredning hos er som ”automatiskt avslag” är en intressant syn på saken ☺

Jag har sagt till dem att deras tidsplan är orealistisk – men om vi leker med tanken att de lämnar in två förslag efter helgen och att ärendet har högsta prio, samt att du i enlighet med vad du skrev den 11/9 själv skulle skriva avslagstjutet – vad är det bästa vi någonsin kan göra i tid?

Tack på förhand!
Vänliga hälsningar,
/ Nils

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Nils Löwenspets den 19 september 2012 kl. 16:10:

Haha – detta var ju kul. ☺

Snabbast möjliga är ju till nämnden 25 oktober. Men det förutsätter att ärendet är helt komplett. Behöver alltså:

- Fasad- och planritningar i skala 1:100. Ett för varje förslag och att info de vill ha båda varianterna prövade.
- Detaljritningar räckel i skala 1:20

Jag tror verkligen att ett utlåtande från deras ursprungliga arkitekt med resonemang kring placeringarna kan hjälpa. Eventuellt kanske även en vända till Stadsmuseet här kan vara på sin plats också (det kan hinnas med om det kan kompletteras senare i nämndprocessen).

Be de skriva mitt namn på kuvertet så det kommer till mig på en gång.

Hälsar Anki

Ps. Sen får vi argumentera för ”gräddfilen” att det är viktigt ur prejudice-rande synvinkel. ds

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 24 september 2012 kl. 08:28:

Hej Anki.

Nu har vi det nya bygglovet klart. Jag antar att det ska vara 3 st kopior i A3 av varje ritning. Ska vi också skriva ett brev och förklara varför vi söker dessa lov, att vi föredrar det godkända tidigare bygglovet, eller ska vi bara söka utan kommentar. Och en bygglovsansökningsblankett ska väl också vara med? Har jag missat nåt?

Och när var och hur kan jag överlämna detta eller kan jag lägga det i nåt postfack eller i receptionen. Jag kan gärna överlämna det till dig personligen om det är bra för dig.

Mvh Gustaf H.

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till en tjänsteman den 25 september 2012 kl. 19:30:

Hej Johanna!

Det ska ha lämnats in en ny ansökan om balkonger på Lavetten 11 idag. Eftersom det är vårt prejudicerande ärende om balkonger mot gatan har jag lovat roteln skyndsamt handläggning. Det låter säkert konstigt – men syftet är att skriva fram ett avslagstjut så snabbt det bara går. Och jag har lovat roteln att fixa det till oktobernämnden. Men jag har bara lovat bort min egen tid. ;-) Det jag vill be om är alltså om hjälp att få det uppfiskat o fördelat direkt i mitt fack så snart det är reggat. Tack på förhand för hjälpen!

Hälsar Anki

E-postskrivelse från en tjänsteman till Ann-Kristin Kaplan den 27 september 2012 kl. 09:06:

Hej Anki,

Ärendet är inte registrerat i public ännu. Jag kilar upp med det till dig så fort regget och avd.admin. har gjort sitt.

Hälsar
Johanna

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till en tjänsteman den 27 september 2012 kl. 09:36:

Tack! ☺//anki

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 2 oktober 2012 kl. 16:45:

Hej Anki.

Jag ska få några spontana protester från medlemmar i vår förening ang vårt bygglov (2 nya placeringar för balkonger, Lavetten 11).

Ska jag skicka in de till dig i ditt namn eller finns det nåt diariern än. Vart skickar jag de?

Mvh Gustaf H.

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Gustaf H. den 2 oktober 2012 kl. 17:54:58:

Hej!

Ärendet har fått diarienummer 2012-14927. Det går bra att skicka kompletteringarna, gärna pdf-format, direkt till min mejl så diariet för jag dem. Enligt min plan hade jag tänkt skriva tjutet nu torsdag/fredag. (Är bortrest med hela nämnden på studieresa nästa vecka.)

Men, om jag har det absolut sista materialet på måndag morgon den 15 oktober kl 0800 finns det chans att få med det till nämnden på ett seriöst sätt till mötet den 25 okt. Gäller både grannars synpunkter o arkitektens material. Då kommer jag behöva direktkontakt med dig under dagen den 15 oktober då för att få din formella kommentar på det jag skrivit.

Kan det funka för er? Hälsar Anki

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 3 oktober 2012 kl. 10:48:

Hej igen Anki.

Här kommer några reaktioner på bygglovet (2012-14927). Hade problem att bifoga Arkitektens utlåtande. Jag försöker skicka det i separat mail.

Mvh Gustaf

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Gustaf H. den 8 oktober 2012 kl. 10:07:01:

Hej! Översänder förslag till beslut enligt ök på mejlen. Eventuella synpunkter behövs senast 10 oktober för nämnden 25 oktober.

Hälsar
Anki

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till dåvarande stadsbyggnadsdirektören Susanne Lindh den 8 oktober 2012 kl. 10:33:

Hej!

Det är på Rotelns önskemål som jag prioriterat detta ärende. Sökande vill ha ett avslag för att underlätta prövningen i hyresnämnden, o då jag också bedömer att det första förslaget är det bästa har jag skrivit fram detta. Har precis skickat tjutet till sök för kommentarer. Vill själv göra några mindre justeringar så det blir lite vassare till, men tänkte att jag gör det när jag är åter från Madrid. Det betyder alltså revidering på fredag. Så vet du inför listmötet på torsdag.

Hälsar Anki

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 9 oktober 2012 kl. 15:33:

Hej Anki.

Mkt bra. Såg du den lilla anmärkningen om länsrätten/förvaltningsrätten. Tänkte på en annan sak. Varför vi började ansöka om balkonger mot gatan/parken var ju för att våra lägenheter ligger i hörnet mot gården och eventuella balkonger mot gården inte var möjliga att få bygglov för. De skulle krocka med trapphusets vädringsbalkonger och dessutom skulle insynen bli nästan direkt rakt in i lägenheterna på motsvarande sidan om trapphuset. Man ser tydligt på planritningen. Vi har under processen också hänvisat till det att vi omöjligen kan få bygglov mot gården. Vilket alla har varit överens om. Men vår motpart skulle göra vad som helst för att förhåla och försvåra processen och kan säkert försöka hävda att man ändå ska utreda även ett sådant alternativ. Vilket verkligen skulle vara slöseri med allas tid. Så därför undrar jag om man kan få med en liten hänvisning i din skrivelse om att balkonger mot gården inte är möjligt. Kanske relaterat till vårt ursprungliga givna bygglov. Såg att både SBK och nämndens utlåtande innehöll denna mening: "Ett antal lägenhetsinnehavare har inte möjlighet att anordna balkong mot gården." Eller om man kan få in det på annat sätt. Då skulle vi ha på pränt från er något som alla redan vet. Och så har vi uteslutit den "ickefrågan". Vi kan naturligtvis fråga vår arkitekt men en kommentar eller anmärkning från er skulle ju utesluta alla spekulationer. Om det finns tid och möjlighet till detta alltså. Vår tidsplan är ju prio ett.

Mvh Gustaf H.

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Gustaf H. den 12 oktober kl. 17:09:

Hej!

Nu har jag ändrat en del. Har fört in ditt påpekande att balkong mot gården prövats redan och så har jag utvecklat frågan om olägenhet och förvanskning (mer "lagspråk"). Plus ändrat lite annat språkligt. På måndag morgon behöver jag skicka iväg dokumentet, så tacksam för dina ytterligare eventuella synpunkter senast måndag kl 0800.

Hälsar Anki

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Gustaf H. den 12 oktober 2012 kl. 17:58:

Hej! Ser du detta som ett underhandsinfo och kommer med formellt svar på det jag skickade tidigare idag? Det är en viktig distinktion då jag behöver diarieföra ett svar från dig angående tjänsteskrivelsen. Hälsar Anki

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 12 oktober 2012 kl. 18:02:

Jag vet inte. Det är väl bättre att jag skickar ett mer formellt svar på utlåtandet. Det kan jag öra på en gång. Gustaf.

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Gustaf H. den 12 oktober 2012 kl. 18:03:04:

Tack – det blir bra. Det räcker om jag har det på måndag morgon som sagt. Nu tänkte jag strax ta helg... Hälsar Anki

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 14 oktober 2012 kl. 14:57:

Hej Anki.

Har läst igenom ditt utlåtande och har egentligen bara två små funderingar under avsnittet **Bakgrund**. Du bedömer naturligtvis själv om det är värt att justera.

12. Egentligen var det inte föreningen som ansökte om bygglov i nov 2007 utan medlemmar ur föreningen. Vet ej om det är viktigt att ändra på, det måste ju ändå i slutändan gå igenom föreningen och kanske registreras det också så hos er på Stadsbyggnadskontoret.
13. Länsrätten hade vid tillfället ändrat namn till Förvaltningsrätten. Vet ej heller om det är viktigt i sammanhanget.

Annars har jag läst igenom utlåtandet och bekräftar härmed att jag tagit del av det.

Mvh Gustaf H.

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 15 oktober 2012 kl. 11:24:

Hej Anki. Fick du mitt svar, och var det till belåtenhet. Hade de 2 små anmärkningarna. Men kan skicka ett svar som bara bekräftar att jag mottagit info om du vill. Och en liten sak till. Vi måste skicka in skriftligt svar från SBN till Hovrätten senast 31 okt. Hinner protokoll komma i tid till detta? Kan man annars få ett skriftligt förhandsinfo om det inte hinns med?

Mvh Gustaf

E-postskrivelse från en tjänsteman till bl.a. Ann-Kristin Kaplan och Nils Löwenspets den 18 oktober 2012 kl. 13:49:

Hej!

Här kommer en reviderad föredragningslista som gick ut till politikerna igår, inför SBN 25/10. Släng tidigare versioner...

Mvh Petra

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Gustaf H. den 18 oktober 2012 kl. 16:44:

Hej! Det var helt ok, o jag har fått med ändringarna i tjänsteskrivelsen, tack. Det verkar lite knappt med tiden eftersom protokollet brukar ta ca 1 vecka att skriva o sedan justera. Jag kollar med sekretariatet om det går att få omedelbar justering o då kan du få det skriftligt i princip på en gång.

Hälsar Anki

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Nils Löwenspets och en tjänsteman den 18 oktober 2012 kl. 16:46:

Hej! I Lavetten 11 finns det önskemål om att ha beslutet senast 31 oktober då de ska göra en inlaga till Hyresnämnden senast denna dag. Jag gissar att det är på gränsen för justeringsdagen – går det att få omedelbar justering?

Hälsar Anki

E-postskrivelse från Gustaf H. till Ann-Kristin Kaplan den 18 oktober 2012 kl. 17:13:

Tusen tack vad bra. Hur kommer det? Via mail eller vanligt brev. Gärna på mail pga tid och miljö. Har skickat sms för några timmar sedan. Det skrev jag innan detta besked. Så du kan bortse från det.

Tack, Gustaf

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Gustaf H. den 18 oktober 2012 kl. 17:20:

Hej! Har fått bekräftat att förslaget nu är att ärendet omedelbart justeras. Jag kollar med sekretariatet hur ni kan få det tillsänt er. //anki

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till en tjänsteman den 18 oktober 2012 kl. 17:35:

Hej! Eftersom jag är högst ovan (första gången) hur jag ska göra med detta, så skickar jag det till dig. En inlaga i Lavetten-11-ärendet. Ska jag egentligen koppla dokumentet på något sätt i Public kanske? Näväl, det är ju lite brått som sagt, hoppas du kan hjälpa till. Tack! Hälsar Anki

E-postskrivelse från en tjänsteman till Ann-Kristin Kaplan den 18 oktober 2012 kl. 18:18:

Hej Anki!

Du ska inte (!) koppla det i Public, av skäl som vi kommer förklara närmare på vår dragning på onsdag :)

Eftersom det ska vara omedelbar justering på detta så skickar vi ut det till politikerna imorgon och dukar med det, normalt hade vi bara dukat med det.

M v h Petra

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till en tjänsteman den 18 oktober 2012 kl. 21:38:

Tackar! :)

E-postskrivelse från Edvard S. till bl.a. Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplan den 16 december 2012:

Nils och Ann-Kristin!

Fick i fredags yttrandet från Ilmo K. och andra från Svea hovrätt. Inte helt oväntat innehåller detta en rad oriktiga och missvisande påståenden, som vi kommer att bemöta. För det avsnitt, som berör den del där vi har samarbetat för att så snabbt som möjligt kunna utreda alternativa placeringar, tänkte jag föreslå följande text till vårt juridiska ombud. Om ni har synpunkter får ni förstås mycket gärna meddela mig.

Gissningsvis kommer även detta mejl att snabbt krävas in av Ilmo K. o.a., men jag ser inget problem med det. Det är väl bara utmärkt när representanter för staden och stadens medborgare kan samarbeta för att uppnå goda resultat.

Vänligen
Edvard

Sekr. Brf Lavetten 11 tillika en av de som sökt bygglov för balkonger mot Kronobergsparken

Samsyn mellan stadens representanter och de som beviljats bygglov

Ilmo K. o.a. för ett långt resonemang kring att de som beviljats bygglov fört en diskussion med stadens representanter för att snabbt utreda alternativa placeringar (sidan 3 samt en mängd kopierade epostmeddelanden). Detta var en naturlig följd av HNs felaktiga slutsats baserad på vad man kallar "bostadsrättshavarnas utredning" att föreningen inte förmått visa att åtgärden (balkongens placering) inte skäligen kan tillgodoses på annat sätt.

Som redan styrkts i den tidigare insända överklagan har Ilmo K. o.a. uppvisat ett dokumenterat ointresse för att vilja diskutera alternativa lösningar, inklusive alternativa placeringar, varför föreningen inte utrett denna fråga i detalj. Med anledning av HN:s beslut utreddes alternativa placeringar. I syfte att snabbt kunna få SBN att utvärdera dessa inleddes en dialog med Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplan, vilken resulterade i att det blev möjligt att både lämna in nya bygglovsansökningar och därefter hinna få dem bedömda inom den tidsram som Svea hovrätt medgav. Det finns inget anmärkningsvärt i detta. Tvärtom utgör det ett gott exempel på att myndigheter och medborgare kan samarbeta för att skynda på en process, som annars ofta tar lång tid. (Detta balkongärende har redan pågått i drygt 5 år efter att bygglovsansökan lämnades in, så det är högst rimligt att försöka snabba på processen när så medges).

E-postskrivelse från Nils Löwenspets till Edvard S. och Ann-Kristin Kaplan den 17 december 2012 kl. 09:32:

Hej,

Jag har inga synpunkter på förslaget till text, tycker den är balanserad och att den väl beskriver det arbete som gjorts för att kunna få balkongerna på plats - dvs att bekräfta nämndens beslut.

Vänliga hälsningar,
/ Nils

E-postskrivelse från Ann-Kristin Kaplan till Edvard S. och Nils Löwenspets den 19 december 2012:

Hej!

Tack för info, och jag har inte heller något att tillägga.

Vänliga hälsningar Anki

Utredning

Efter genomgång av den e-postkorrespondens och de övriga handlingar som anmälarna bifogat sin anmälan remitterades ärendet till Stadsbyggnadsnämnden i Stockholms stad som uppmanades att redogöra för och yttra sig över handläggningen av bygglov 2012. Av yttrandet skulle särskilt framgå hur handläggningen förhåller sig till bestämmelserna i 1 kap. 9 § regeringsformen och 5 kap. 1 och 2 §§ offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL.

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 15 augusti 2013 att överlämna ett tjänsteutlåtande med bilaga från stadsbyggnadskontoret som yttrande till JO. I yttrandet framfördes följande.

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Stadsbyggnadskontoret har utrett frågan i samråd med Juridiska avdelningen på Stadsledningskontoret. Utredningens resultat och stadsbyggnadskontorets bedömning redovisas i bilaga B.

Sammanfattningsvis har kontoret kommit fram till att handläggningen av bygglovsärendet har skett enligt plan- och bygglagens bestämmelser och att regeringsformens krav på opartiskhet har följts. Det är vidare stadsbyggnadskontorets bedömning att hanteringen av e-post och andra allmänna handlingar har följt offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser.

Av bilaga B till yttrandet framgick bl.a. följande.

Redogörelse för handläggning av bygglov 2012

Beredning

Ärendet handlades av bygglovschef Ann-Kristin Kaplan. Handläggningen av bygglov 2012 har pågått i fyra veckor från komplett ansökan till beslut i stadsbyggnadsnämnden. Det innebar en snabbare hantering än genomsnittliga balkongärenden.

Enligt uppgift av Ann-Kristin Kaplan till utredaren kunde handläggningen av ärendet ske så snabbt, eftersom ärendet gavs prioritet (se nedan) samt på grund av att ärendets förutsättningar redan var väl kända genom hanteringen av bygglov 2011 och kammarrättens prövning av detta.
[— —]

Efter beredningen sammanställdes ett tjänsteutlåtande 15 oktober 2012 till stadsbyggnadsnämnden. Där redovisades bygglovsansökan, med två alternativa placeringar av balkongerna och jämfördes med placering enligt tidigare beviljat lov 2011.

Jämförelse med handläggningstid för andra ärenden

Handläggningstiderna för bygglovsärenden varierar beroende på förutsättningarna i varje enskilt fall. Det finns flera exempel på korta handläggningstider. Bygglovet för inglasning av en balkong på fastigheten Dalen 4 (dnr 2013-00233) meddelades två veckor efter ansökan. Ett annat exempel är ett bygglov för ny balkong mot gård på en fastighet Apelträdet 7 (dnr 2013-00346). Bygglov meddelades två veckor efter att ansökan kompletterats så att den blev fullständig. I dessa fall har beslut kunnat meddelas på delegation. Vid beslut i stadsbyggnadsnämnd tillkommer normalt ca två veckor.

Beslut

Stadsbyggnadsnämnden beslutade den 25 oktober 2012 att följa stadsbyggnadskontorets förslag till beslut och avslå ansökan med stöd av 9 kap. 30 § PBL. Nämndens ledamöter var eniga i beslutet.

Motivering av beslutet

Beslutet grundades på den bedömning som redovisades i stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande (2012-10-15), att båda föreslagna alternativen enligt bygglov 2012 var sämre lämpade för byggnaden, än det redan beviljade bygglov 2011. Kontoret hänvisade i ställningstagandet till ett rättsfall att om olika placeringar är möjliga får åtgärden enligt PBL inte placeras fritt utan andra intressen ska beaktas (RÅ 1991 ref 46).

I tjänsteutlåtandet redovisas följande bedömning under rubriken ”Stadsbyggnadskontorets bedömning”:

”Symmetri och hörnmotiv är tydliga karaktärsdrag för byggnaden vilket det beviljade lovet (Lov 2011) anpassat sig till. Båda de nu föreslagna placeringarna är asymmetriska.

Balkongernas placering i alternativ 2 konkurrerar till viss del även med hörnmotivet. I alternativ 2 är dessutom insynsförhållandena till grannar lika som i Lov 2011, och med den skillnaden att insynen blir in till mindre lägenheter och deras enda sovrum. Kontoret bedömer därmed att alternativ 2 både är sämre utformat för byggnaden som sådan och ger större olägenheter än Lov 2011.

Kontoret bedömer att alternativ 1 visserligen ger en något minskad olägenhet för grannarna än placering enligt Lov 2011 men att olägenheten redan prövats inte vara betydande av kammarrätten. Kontoret bedömer att allmänintresset att inte förvanska byggnaden överväger det enskilda intresset av en olägenhet som inte är betydande.”

Har handläggningen följt gängse rutiner?

Handläggningen av bygglov 2012 har följt stadsbyggnadskontorets rutiner och bestämmelserna i 9 kap. 20-29 §§ plan- och bygglagen (2010:900) (PBL).

Åtgärden bedömdes vara planenlig, vilket innebar att kraven på under rättelse och att inhämta synpunkter från berörda sakägare och boende m.fl. enligt 9 kap. 25 § PBL inte behövde tillämpas.

Kraven på kommunicering med sökandena enligt 9 kap. 26 § PBL har följts. Enligt bestämmelsen får en fråga om lov eller förhandsbesked inte avgöras utan att sökanden och fastighetsägaren har underrättats om vad andra har tillfört ärendet och fått tillfälle att yttra sig över det. Stadsbyggnadsnämnden har därmed ett lagstadgat ansvar att underrätta de sökande om varje upplysning eller yttrande som lämnats av andra än de sökande själva. [– – –] Att stadsbyggnadsnämnden låtit sökanden ta del av, och få lämna synpunkter på, beslutsunderlaget (stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande) ingår också i handläggningsrutinerna.

Har handläggningen varit opartisk?

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen ska myndigheter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet. Stadsgandet innebär ett förbud mot varje form av godtycke vid handläggningen av ärenden. Inga ovidkommande hänsyn får tas och förvaltningsmyndigheten får inte utan rättsligt stöd särbehandla vid utförandet av förvaltningsuppgifter.

I handläggningen av bygglov 2012 har de motstående partsintressena hanterats på ett sakligt och objektivt sätt. Stadsbyggnadsnämndens beslut att avslå ansökan var grundat på de faktiska omständigheter som redovisats i stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande (2012-10-15). Stadsbyggnadskontoret har strävat efter att uppfylla sin upplysnings- och serviceskyldighet utan att favorisera någon av parterna. Varken stadsbyggnadsnämnden, stadsbyggnadskontoret eller någon av de berörda befattningshavarna har tagit ställning för endera av parterna i ärendet.

Ann-Kristin Kaplan och Nils Löwenspets har redovisat att de aldrig haft som utgångspunkt att ”stödjare” någondera av parterna. Därför avvisades Edvard S. ursprungliga idé om intyg från nämnden eller ledamöter. Det ingår inte i stadsbyggnadsnämndens roll eller enskilda tjänstemäns uppgifter att utfärda skriftliga intyg till en part. Ann-Kristin Kaplan gjorde bedömningen att om någon vill få möjligheten till alternativ placering av balkonger prövad krävdes en ansökan om bygglov för alternativen och en ordinarie bygglovsprövning. Ann-Kristin Kaplans bedömning var även att ett förhandsbesked enligt PBL inte var tillämpligt. Det framgår bl.a. av ett internt e-postmeddelande 2012-09-10 från Ann-Kristin Kaplan till Nils Löwenspets ”... jag bedömer inte att vi kan säga nej i ett förhandsbesked – detta måste ner på detaljeringsnivå som bygglov.”. Meddelandet uttryckte Ann-Kristin Kaplans uppfattning att det behövdes ett nytt bygglovsärende och inte räckte med ett förhandsbesked, för att avgöra huruvida stadsbyggnadskontoret skulle avstyrka balkonger med annan placering eller utförande än bygglov 2011.

Det var oundvikligt att ett beslut om bygglov 2012 skulle gynna någon av parterna med motstående intressen. Stadsbyggnadsnämnden hade trots det skyldighet att ge upplysningar och pröva bygglovsansökan. I hanteringen av ärendet har stadsbyggnadskontoret bemödat sig att hålla samma servicegrad i förhållande till båda parterna. [– – –]

Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplan har redovisat att de varken har vänskaps- eller släktskapsförhållanden och inte heller ekonomiska mellanhavanden med Edvard S. eller någon av sökandena. De har inte i något avseende haft anledning att ta ställning för eller emot någon av parterna. Nils

Löwenspets har grundat sin bedömning på stadsbyggnadskontorets prövning av ärendet. Ann-Kristin Kaplan har utgått från PBLs bestämmelser och förutsättningarna för fastigheten Lavetten 11.

Ann-Kristin Kaplan har uppgett för utredaren att hon i sin bedömning även tog hänsyn till bestämmelsen i 6 § förvaltningslagen som ålägger varje förvaltningsmyndighet att lämna andra myndigheter hjälp inom ramen för den egna verksamheten. Bestämmelsen lagfäster principen att myndigheterna ska hjälpa och biträda varandra i möjligaste mån. Ann-Kristin Kaplan bedömde att hovrätten kunde ha hjälp av ett beslut om bygglov 2012.

De sökandes motiv

En ovanlig omständighet har varit de sökandes förhoppning att bygglovet skulle avslås. Normalt vill en sökande ha tillåtelse att genomföra den sökta åtgärden.

De sökandes motiv var i detta fall att få besked om bostadsrättsföreningens möjligheter till alternativ placering av balkongerna. Behovet föranleddes av hyresnämndens beslutsskäl, att föreningen inte kunde motbevisa att det saknades andra alternativ. De sökande redovisade även att de önskade få frågan klarlagd i tid inför hovrättens prövning. Redan i samband med förhandskontakterna inför bygglovsansökan fick borgarrådssekreterare Nils Löwenspets ett e-postmeddelande från Edvard S. den 10 september 2012 som vidarebefordrades till bygglovschef Ann-Kristin Kaplan. Av detta framgår att Edvard S. gärna ser att ansökan avslås: "Det skulle ju ytterligare stärka vår sak om den nya placeringen ogillades ...".

I tjänsteutlåtandet till stadsbyggnadsnämnden redovisas sökandes motiv för ansökan: "Frågan om balkongerna och deras placering är föremål för prövning i hyresnämnden. Sökanden önskar därför med denna ansökan utreda två andra möjliga placeringar."

De sökandes motiv har inte påverkat stadsbyggnadsnämndens eller stadsbyggnadskontorets bedömning, prioritering eller handläggning. Enligt PBL har stadsbyggnadsnämnden skyldighet att pröva en ansökan skyndsamt och det ingår inte i nämndens uppgifter att värdera den sökandes motiv för ansökan.

Ärendets prioritering

Ansökan om bygglov 2012 prioriterades, enligt uppgift till utredaren från Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplan. Orsaken var ärendets samband med kammarrättens dom i bygglov 2011. Kammarrättens dom har stor politisk betydelse och medför prejudicerande verkan för bedömningen av bygglov för balkonger på husfasad mot gatan. Det finns ingen tidigare dom där kammarrätten gjort en lika tydlig bedömning i fråga om förvanskning och olägenhet för grannar.

Kammarrättens dom i bygglov 2011 har betydelse också för att den visar att det går att bygga balkonger mot gatan – om det görs på lämpligt sätt. Det finns mycket få andra fall att hänvisa till. Oftast har ansökningar om balkonger mot gatan avvisats medan de mot gården fått lov. Genom att kunna visa på ett föredömligt exempel skapas bättre förutsättningar för att kunna hjälpa sökande att hitta lösningar. Stockholm hade under 2012 påbörjat arbetet med riktlinjer för hantering av bygglov för balkonger och vindar. I arbetet med riktlinjerna ingår att kunna visa goda exempel. Därför bedömde Ann-Kristin Kaplan att det var ett angeläget intresse för stadsbyggnadsnämnden att balkongerna kunde byggas och användas som åskådningsexempel.

Kammarrättens dom är även vägledande vad gäller vilka faktorer som ska bedömas och genom att domen visar att väl utformade och placerade balkonger på en gatufasad inte behöver innebära en sådan förvanskning av en byggnads kulturvärden att bygglovet måste avvisas. Domen innebär även ett viktigt ställningstagande i frågan om när viss insyn innebär betydande olägenhet för en granne. I domen för kammarrätten ett resonemang om att det har betydelse hur stor den insynspåverkade ytan är i förhållande till lägenhetens totala storlek.

Stadsbyggnadsnämndens upplysningsplikt

Innan ansökan om bygglov 2012 lämnades in den 25 september 2012 förekom flera förhandskontakter i ärendet genom e-post. Den första kontakten togs av Edvard S. genom e-post till Nils Löwenspets den 10 september ”Hej Nils! Hoppas att det är bra med dig. Jag gissar att du kommer ihåg mig och våra balkonger ...”. Enligt uppgift till utredaren får Nils Löwenspets ganska ofta personligt utformade e-postmeddelanden som hänvisar till tidigare kontakter som han i den omfattande strömmen med flera hundra ärenden varje år inte har någon möjlighet att minnas. I meddelandet gjorde Edvard S. en redovisning av hyresnämndens beslut och ställde en fråga om att få ett ställningstagande av nämnden eller enskilda ledamöter.

Med utgångspunkt från Edvard S. fråga utväxlades ett antal e-postmeddelanden mellan Ann-Kristin Kaplan och Nils Löwenspets som avsåg hur frågan borde hanteras, vad en bygglovsansökan behöver omfatta, tänkbara tider för handläggningen m.m. [---]

Både Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplan uppger för utredaren att de bedömde att frågorna omfattades av stadsbyggnadsnämndens skyldighet att ge råd och upplysningar om nämndens verksamhet enligt 12 kap. 2 § PBL. I 12 kap. 3 § PBL föreskrivs vidare ”Om någon begär det, ska byggnadsnämnden ge skriftliga upplysningar om planläggning, byggande och fastighetsbildning.” Upplysningsplikten gäller oavsett om begäran framställs av någon vars rätt berörs av ett ärende eller inte.

Serviceskyldigheten är samtidigt en avvägningsfråga. Både Ann-Kristin Kaplan och Nils Löwenspets var medvetna om att stadsbyggnadsnämndens serviceskyldighet har begränsningar som det är särskilt viktigt att iaktta i ett ärende där det finns parter med motstridiga intressen. Det framgår bl.a. av Ann-Kristin Kaplans svar till Nils Löwenspets i ett e-postmeddelande den 14 september 2012 ”... Det känns svårt att råda dem eftersom frågan är så infekterad grannar emellan. Det gäller ju att hålla sig neutral ...”. [---]

Varför handlades ärendet av bygglovschefen?

Ann-Kristin Kaplan har redovisat för utredaren att det inte är vanligt att bygglovschefen handlägger bygglovsansökningar, men att det skett i enstaka fall, bl.a. i anslutning till domstolsprövningar. Enligt gällande delegation har avdelningschefen vid bygglovsavdelningen rätt att besluta om bygglov (delegation 3a enligt stadsbyggnadsnämndens delegationsordning för myndighetsbeslut 2012-05-09).

Att Ann-Kristin Kaplan valde att handlägga bygglov 2012 berodde dels på kopplingen mellan kammarrättens prövning av bygglov 2011, som var av stor betydelse för stadsbyggnadsnämnden, och dels på att den handläggare som tidigare ansvarat för bygglov 2011, efter en omorganisation inte längre arbetade med flerbostadshus. I stället för att sätta in en ny handläggare i ärendet, bedömde Ann-Kristin Kaplan att det var mer resurseffektivt att själv handlägga ärendet. Genom att Ann-Kristin Kaplan skrivit stadens yttrande till kammarrätten vid prövningen av bygglov 2011 var hon väl insatt i alla detaljer om byggnaden och dess förutsättningar för balkonger.

Hon deltog också själv som stadens representant vid kammarrättens förhandling och syn beträffande bygglov 2011.

En parallell gäller t.ex. bygglov för kv. Sågen (dnr 2012-00280), som också är ett ärende om balkonger på en gatufasad som gått till domstolsprövning. Där tog Ann-Kristin Kaplan hand om ärendet vid synen med mark- och miljödomstolen.

Intern e-post

E-postmeddelanden mellan Ann-Kristin Kaplan och Nils Löwenspets samt andra tjänstemän är korta och fragmentariska. Det är värt att beakta att e-postmeddelandena inte formulerades med avseende på att de skulle kunna förstås av någon utomstående. Eftersom det inte alltid framgår klart vad texten i meddelandena avser eller grundas på kan de lätt missuppfattas. Ett exempel är det meddelande Ann-Kristin Kaplan skickade från sin iPad till Petra B. på nämndsekreteriatet den 18 oktober 2012 [– – –] ”Eftersom jag är högst ovan (första gången) hur jag ska göra med detta så skickar jag det till dig.” Enligt Ann-Kristin Kaplan avser meddelandet tekniken att koppla dokument till varandra i stadsbyggnadskontorets ärendehanteringssystem Public. Det är komplicerat och något som Ann-Kristin Kaplan inte tidigare har gjort själv. Meddelandet ska inte missförstås som att Ann-Kristin Kaplan är osäker på hantering av bygglovsärenden.

Den interna e-posten har ett ledigt och ibland slarvigt tonfall och är ett uttryck för en snabb intern kommunikation utan några krav på genomtänkta formuleringar. Uttryckssätten speglar också att de såg humoristiska drag i en bygglovsprocess där den sökande, tvärt emot vanligheten, ville ha ett avslag på sin ansökan. Att Ann-Kristin Kaplan varit i ”ond tro” om vad sökandena önskade få för beslut har emellertid inte på något sätt påverkat hennes objektivitet vid handläggningen av bygglovet.

Fråga om alternativ

I ett internt meddelande till Nils Löwenspets den 14 september 2012 (ingår i bilaga 1 till JO-anmälan) tar Ann-Kristin Kaplan upp att sökanden själv bör ta ställning till om det finns acceptabla alternativ ”De kan ju välja vägen att vilja göra balkongerna i ny placering också – det är ju inte så dumt att gå sina grannar till mötes ibland och inte lägga prestige i det hela...” Till utredaren förklarar Ann-Kristin Kaplan att hon har en princip att i samband med starten av ett ärende fråga om eventuella alternativ för att den sökande därefter ska göra ett mer medvetet val. Meddelandet var ställt till Nils Löwenspets och avsåg att informera honom om att frågan om tänkbara alternativ och att alternativens för- och nackdelar skulle tas upp med sökanden. Meddelandet speglar alltså att Ann-Kristin Kaplan inte avser gå ut över begränsningarna vad gäller serviceskyldigheten utan att det är de sökande som ska avgöra vilket eller vilka alternativ de vill ha prövade.

Ann-Kristin Kaplan uppger till utredaren att hon inledningsvis bedömde att alternativ 1 eventuellt skulle kunna vara möjligt för bygglov medan alternativ 2 redan från början framstod som olämpligt. Balkongernas placering enligt alternativ 1 ligger nära den som beviljades genom kammarrättens dom i bygglov 2011. Under den fortsatta handläggningen insåg Ann-Kristin Kaplan emellertid att alternativ 1 medför större olägenhet med avseende på insyn än bygglov 2011. Skälet var att placering enligt alternativ 1 hade påverkat det enda sovrummet i en mindre lägenhet.

Redogörelse för hantering av allmänna handlingar

Offentlighets- och sekretesslagens bestämmelser

Allmänna handlingar som har inkommit till eller upprättats hos en myndighet ska enligt 5 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) registreras utan dröjsmål (jfr JO 2002/03 s 491). Handlingar som inte omfattas av sekretess behöver inte registreras om de hålls ordnade så att de utan svårighet kan fastställas om de har kommit in eller upprättats. En absolut registreringsskyldighet omfattar alltså endast handlingar som omfattas av sekretess.

Gällande allmänna handlingar som inte omfattas av sekretess kan myndigheten välja mellan att registrera handlingarna och att hålla dem så ordnade att de utan svårighet kan fastställas huruvida en handling har inkommit eller upprättats. Handlingar som bedöms vara av ringa betydelse för en myndighets verksamhet behöver varken registreras eller hållas ordnade. Av 5 kap. 2 § OSL framgår vad registret minst ska omfatta.

Stadens e-postregler

Enligt Stadens Ordningsregler för elektronisk post i Stockholms stad 5 §, Stockholms Stadsarkiv (stadens e-postregler) ska e-post som är allmän handling registreras med undantag för e-post som uppenbart är av ringa betydelse för myndighetens verksamhet eller som på annat sätt görs sökbara och tillgängliga för utomstående. Meddelanden som uppenbart är av ringa betydelse för nämndens verksamhet skall i stället så snart som möjligt gallras (raderas).

Enligt tillämpningsanvisningarna till e-postreglerna ska e-postmeddelanden som inte är av ringa betydelse antingen registreras, överförs till förvaltningens allmänna brevlåda för arkivering eller överförs till en enhetsbrevlåda för arkivering där. Något skyndsamhetskrav uppställs emellertid inte.

Stadsbyggnadskontorets bedömning

Ann-Kristin Kaplan har i det aktuella fallet sparat e-post i e-postprogrammet Outlook fram till dess att hon – inför ärendets avslutande – registrerat meddelanden i diariet för bygglov 2012. Fram till dess Ann-Kristin Kaplan registrerade meddelandena har de hållits ordnade på ett sätt så att de utan svårighet har kunnat fastställas om de inkommit eller upprättats. Inga av de aktuella e-postmeddelandena har omfattats av sekretess. Det är därmed stadsbyggnadskontorets uppfattning att Ann-Kristin Kaplan agerande har följt såväl OSLs krav på registrering av allmänna handlingar som stadens interna e-postregler.

Anmälarna kommenterade remissvaret.

I ett beslut den 20 mars 2014 anförde *JO Lindström* följande.

Rättslig reglering

Enligt 1 kap. 9 § regeringsformen, RF, ska förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet. Kravet på saklighet innebär att förvaltningsorganen i sin verksamhet inte får låta sig vägledas av andra intressen än dem de är satta att tillgodose och inte heller grunda sina avgöranden på hänsyn till andra omständigheter än sådana som enligt gällande författningar får beaktas vid prövningen av ett ärende (se 2007/08:KU6 s. 14 f. med hänvisningar).

Bestämmelsen i 1 kap. 9 § RF omfattar inte bara hur en sak rent faktiskt har handlagts och vilka verkliga skäl som ligger bakom ett beslut eller ett annat handlande från en förvaltningsmyndighet. Även hur förvaltningsmyndighetens agerande har uppfattats är av betydelse. Man talar ibland om en subjektiv och en objektiv sida av grundlagsbestämmelsen. Det subjektiva är hur myndigheten själv anser sig ha agerat medan det objektiva är hur myndighetens agerande kan uppfattas utifrån. Det räcker att det förekommer rent objektiva invändningar mot en myndighets agerande för att grundlagsregeln i 1 kap. 9 § RF ska ”slå till”, och det kan inte läkas av att helt oförvitliga tjänstemän fattat de aktuella besluten. Redan risken för att andra kan uppfatta att saklighet och opartiskhet inte iaktas är tillräcklig för att hindra vissa förfaranden (se Bull och Sterzel, Regeringsformen – en kommentar, 2010, s. 59).

Enligt 5 kap. 1 och 2 §§ OSL ska allmänna handlingar som har kommit in till eller upprättats hos en myndighet registreras utan dröjsmål. I fråga om allmänna handlingar för vilka sekretess inte gäller får dock registrering underlåtas om handlingarna i stället hålls så ordnade att det utan svårighet kan fastställas om en handling har kommit in eller upprättats. En ovillkorlig registreringsskyldighet omfattar därmed bara handlingar för vilka sekretess gäller. När det gäller allmänna handlingar som inte omfattas av sekretess kan myndigheten välja mellan att antingen registrera dem eller hålla dem så ordnade att det utan svårighet kan fastställas om handlingen har kommit in eller upprättats. När myndigheten har bestämt sig för ettdera systemet måste detta dock tillämpas konsekvent av alla inom myndigheten. Om det t.ex. har bestämts att allmänna handlingar tillhörande ett visst ärendeslag ska registreras, krävs det att alla allmänna handlingar som hör till sådana ärenden verkligen diarieförs. Detta gäller även för meddelanden som befordras elektroniskt.

Bedömning

Anmälarna har ifrågasatt stadsbyggnadsnämndens handläggning av bygglov 2012. De har hänvisat till bl.a. innehållet i den e-postkorrespondens som förekommit samt till att e-postmeddelanden diariefördes först i efterhand. Anmälarna har också uppfattat att det i handläggningen gjorts avsteg från det normala förfarandet vid nämnden, såsom att ärendet handlagts av bygglovschefen själv och hanterats på mycket kort tid. Även det förhållandet att balkonggruppen getts stort inflytande över innehållet i det tjänsteförslag som upprättats i ärendet har medfört att anmälarna ifrågasatt tjänstemännens opartiskhet.

Jag vill inledningsvis nämna att stadsbyggnadsnämndens beslut i sak inte föranleder något uttalande från min sida.

Bakgrunden till ansökan om bygglov 2012 var att sökandena ville ha ett avslagsbeslut för att återopa i en process i en domstol mellan föreningen och fyra medlemmar i föreningen. Detta var både Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplan medvetna om, och det borde ha gjort dem särskilt angelägna att handlägga ärendet så att de uppfyllde regeringsformens krav på saklighet och opartiskhet. Självklart skulle de se till att ansökan om bygglov blev prövad i enlighet med bestämmelserna i PBL. Men handläggningen fick inte utformas så att

den gav intryck av att stadsbyggnadskontoret tog parti för en av parterna i en domstolsprocess.

En byggnadsnämnd har till uppgift att pröva ansökningar om bygglov (9 kap. 20 § plan- och bygglagen [2010:900, PBL]), oavsett sökandens motiv för att ansöka. Det kan aldrig vara fel av en myndighet att handlägga ett ärende skyndsamt eller att prioritera ett ärende på grund av att sökanden av någon anledning behöver få ett snabbt avgörande. Inte heller den omständigheten att myndigheten redan innan ansökningen görs kan ge ett preliminärt besked om innehållet i det kommande beslutet kan som regel läggas till grund för kritik. Det finns inte heller något som tyder på att handläggningsreglerna i PBL eller gällande delegationsbestämmelser inte har följts i detta fall.

Bygglövsärendet inleddes genom att Edvard S. i en skrivelse till Nils Löwenspets förklarade att han och hans medparter behövde ett beslut om avslag på en ansökan om bygglov för att stärka sin talan i ett mål i hovrätten. Nils Löwenspets tog samma dag kontakt med bygglövschefen Ann-Kristin Kaplan, som åtog sig att skriva ett förslag till ett sådant beslut. Nils Löwenspets vidarebefordrade därefter vid upprepade tillfällen frågor till henne från balkonggruppen om hur ansökan lämpligen borde utformas och det förekom också en långtgående rådgivning i den delen från tjänstemännens sida. Nils Löwenspets återkom med frågor om handläggningstiden och frågade Ann-Kristin Kaplan ”Vad är det bästa vi någonsin kan göra i tid?”.

Stadsbyggnadsnämnden har i sitt svar till JO hänvisat till nämndens upplysningskyldighet enligt 12 kap. 2 och 3 §§ PBL. Vid sidan av dessa bestämmelser finns regler om serviceskyldighet i 4 § förvaltningslagen (1986:223), som gäller för byggnadsnämnderna. Av motiven till den sistnämnda bestämmelsen framgår att det i ärenden där det finns flera enskilda parter kan skada tilltron till myndighetens opartiskhet om myndigheten lämnar den ena parten hjälp och detta är till nackdel för motparten. Det framhålls vidare att serviceskyldigheten begränsas med tanke på fall av det slaget (prop. 1985/86:80 s. 20 f.). Serviceskyldigheten är med andra ord underordnad kravet på opartiskhet, något som ju även följer av att det senare stadgas i grundlag.

Nämnden har i fråga om den interna e-posten mellan tjänstemännen framfört att sådan inte formuleras för utomstående och att den ofta har ett ledigt och ibland slarvigt tonfall. Jag inser att det kan förhålla sig så. Jag förstår emellertid att anmälarna har reagerat på kommunikationen mellan tjänstemännen i detta fall. Skriftväxlingen har i vissa delar tveklöst varit utformad på ett sätt som för en utomstående är ägnat att ge upphov till misstro av det slag som anmälarna ger uttryck för.

Ann-Kristin Kaplan arbetade fram ett tjänsteutlåtande under tät e-postväxling med Gustaf H. Av e-postväxlingen mellan tjänstemännen och Gustaf H. framgår att man inte endast kommunicerade med honom utan också tillät honom att medverka vid utformningen av tjänsteutlåtandet. När han föreslog en viss skrivning i uttalat syfte att undvika att föreningens motparter skulle komma att kräva ytterligare utredning i det pågående målet gick Ann-Kristin Kaplan honom till mötes och skrev in hans påpekande i utlåtandet. Det är klart att en sådan hjälpsamhet var ägnad att hos föreningens motparter i målet i Svea hovrätt väcka misstankar om bristande opartiskhet.

På motsvarande sätt kan man ifrågasätta Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplans svar på Edvard S:s e-postmeddelande den 16 december 2012, alltså efter det att stadsbyggnadsnämnden hade avslagit ansökan om bygglov. Edvard S. översände ett utkast till en text som uppenbarligen var avsedd att användas i en inlaga till Svea hovrätt. Nils Löwenspets lämnade synpunkter på förslaget till Edvard S. medan Ann-Kristin Kaplan inte uttryckligen avböjde att lämna synpunkter utan uttalade att hon tackade för informationen och inte hade något att tillägga.

Nämnden har medgett att e-postkorrespondensen mellan Ann-Kristin Kaplan och företrädare för balkonggruppen diariefördes i ärendet först i efterhand men gjort gällande att detta inte står i strid med bestämmelserna i 5 kap. 1 och 2 §§ OSL. Eftersom andra handlingar i ärendet registrerats fortlöpande har myndigheten, i enlighet med vad som sägs under Rättslig reglering, varit skyldig att utan dröjsmål registrera även de aktuella e-postmeddelandena, som utan tvekan hör till ärendet. Registreringen kom nu att ske nästan två månader efter att beslut fattats i ärendet, för övrigt i princip samtidigt som Edvard S. skickade ett meddelande till Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplan om att bl.a. motparterna begärt ut e-post i ärendet. Det framgår även av handlingarna att Ann-Kristin Kaplan vid ett tillfälle frågade Gustaf H. om ett meddelande var ”underhandsinfo” eller ett formellt svar på det hon tidigare hade skickat till honom. Hon skrev ”Det är en viktig distinktion då jag behöver diarieföra ett svar från dig angående tjänsteskrivelsen”. Det är tydligt att alla e-postkontakter med sökanden inte var avsedda att registreras i ärendet.

Sammanfattningsvis vill jag säga följande. Det var en ovanlig situation att de som sökte byggnadslov ville att deras ansökan skulle avslås och avsåg att åberopa ett avslagsbeslut i en domstolsprocess. Jag har som framgått inga invändningar mot att stadsbyggnadsnämnden prövade ansökan, och inte heller har jag några synpunkter på det beslut som nämnden fattade. Men vad jag är kritisk mot är Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplans hantering av ärendet inför och efter stadsbyggnadsnämndens beslut. Efter att ha granskat e-postkorrespondensen har jag förståelse för att anmälarna är kritiska mot handläggningen. Det är två saker som jag bedömer som särskilt allvarliga. Den första är att Ann-Kristin Kaplan på begäran av Gustaf H. skrev in ett påpekande om balkonger mot gården i sitt tjänsteutlåtande – ett påpekande som inte hade med ärendet att göra men som Gustaf H. trodde att han skulle få nytta av i den pågående processen i Svea hovrätt. Allvarligt är också att Nils Löwenspets på begäran av Edvard S. lämnade synpunkter på ett förslag till inlaga i den pågående hovrättsprocessen och att Ann-Kristin Kaplan inte uttryckligen avböjde att lämna synpunkter på förslaget utan uttalade att hon tackade för informationen och inte hade något att tillägga. Dessa övertramp i förening med den övriga e-postkorrespondens som registrerats och dröjsmålet med diarieföring av denna korrespondens leder till att jag instämmer med anmälarna. Nils Löwenspets och Ann-Kristin Kaplans sätt att hantera ärendet och kontakterna med sökandena stod i strid med det grundlagsfästa kravet på saklighet och opartiskhet i 1 kap. 9 § regeringsformen.

De förtjänar därför allvarlig kritik.

Allvarlig kritik mot Lantmäteriet för långsam handläggning av ett fastighetsregleringsärende

(Dnr 1222-2013)

Beslutet i korthet: I ett ärende om fastighetsreglering återstod den 29 december 2009 för Lantmäteriet att besluta om ersättning. Lantmäteriet började inte handlägga den frågan förrän i mars 2013 och får allvarlig kritik för sin långsamma handläggning.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 25 februari 2013 framförde Ann-Marie K. klagomål mot Lantmäteriet för handläggningen av ett fastighetsregleringsärende. Hon uppgav bl.a. följande. Falkenbergs kommun exproprierade 2009 fastigheten Falkenberg Hjortsberg 3:23. Lantmäteriet fick därefter i uppgift att besluta om ersättning till berörda fastighetsägare. Något beslut i ersättningsärendet var ännu inte meddelat.

Utredning

Dagboksblad i Lantmäteriets ärende nummer N05290 begärdes in och granskades. Vidare begärdes muntliga upplysningar in från Suzanne Eliasson, lantmätare och kontorschef vid Lantmäteriet i Halmstad. Hon uppgav bl.a. följande.

Det aktuella ärendet gäller fastighetsreglering rörande bl.a. fastigheten Hjortsberg 3:23 i Falkenberg. Kommunen sökte, med stöd av plan- och bygglagen, inlösen av mark och beslut fattades av lantmätaren Lennart Johansson i december 2006. Markägarna överklagade beslutet till överinstanserna och det vann laga kraft först i december 2009. Ärendet registrerades den 29 december 2009 i fastighetsregistret och underrättelse om registreringen skickades i samband härmed ut till berörda parter. Vad som återstår i ärendet för Lantmäteriets del är att besluta om ersättning för den till kommunen överförda marken.

Hon övertog ansvaret för ärendet i början av år 2010. Några egentliga handläggningsåtgärder har dock inte vidtagits sedan registreringen år 2009. I mars 2013 återupptogs emellertid handläggningen och vad som kommer ske härnäst är att berörda parter kallas till ett sammanträde. Orsaken till uppehållet i handläggningen är tids- och resursbrist. Arbetssituationen på myndigheten har de senaste fem, sex åren varit mycket ansträngd med bl.a. hög personalomsättning. Det är beklagligt att ett beslut i ersättningsfrågan ännu inte meddelats.

Ärendet remitterades därefter till Lantmäteriet, som uppmanades att redogöra för och yttra sig över handläggningen av ärendet och redovisa sin bedömning av det som kommit fram.

I ett remissvar den 4 juni 2013 yttrade Lantmäteriet, genom generaldirektören Bengt Kjellson, följande.

Inledning

Lantmäteriet hanterar i sin förrättningsverksamhet bl.a. fastighetsregleringar enligt fastighetsbildningslagen (1970:988) (FBL). Syftet med en fastighetsreglering är att en hel eller en del av en fastighet överförs till annan fastighet.

Den nu aktuella förrättningen gäller överföring av mark bl.a. från dödsboets fastighet Hjortsberg 3:23 i Falkenbergs kommun till en kommunal fastighet, Hjortsberg 4:1, som i detaljplanen avsatts som allmän platsmark. Ett preliminärbeslut om marköverföring fattades den 6 december 2006. Något förskott på ersättningen för marken beslutades inte vid det tillfället eftersom ingen framställde yrkande om det. Efter överklaganden vann beslutet slutligen laga kraft och registrerades i fastighetsregistret den 29 december 2009. I samband därmed skickades underrättelse om registreringen ut till berörda parter. Det som därefter kvarstod att utföra i förrättningen var beslut om ersättning för överförd mark samt avslutande av förrättningen.

Lantmäteriets hantering av den aktuella förrättningen efter fastighetsregleringsbeslutet

Efter att beslutet om fastighetsreglering vunnit laga kraft i december 2009 skulle fastighetsbildningen återupptas och beslut fattas om ersättningen för överförd mark. För att komma fram till ett ersättningsbeslut krävs ett antal sakägarekontakter, ett eller flera sammanträden, hantering av formella frågor, dokumentation samt avslutning.

Inför fortsättningen av ärendet, i början av år 2010, bytte man handläggare och chefen för kontoret tog över den fortsatta handläggningen. Vid sidan av chefsuppgifterna skulle hon hantera detta ärende samt andra ärenden. På grund av arbetsanhopning av ”tunga ärenden” blev emellertid ärendet liggande utan andra åtgärder än att chefen försökte hitta någon annan handläggare till ärendet för snabbare handläggning. Försök att få hjälp med ärendet, både inom och utanför chefsområdet, gjordes. Dessa försök lyckades inte och handläggning kom att dra ut på tiden. Idag handläggs ärendet aktivt och ett sammanträde är utsatt till den 13 juni 2013.

Regelverket

Förvaltningslagen (1986:223) (FL) gäller generellt för ärendehantering av förrättningar. Den paragraf i FL som främst är tillämplig i aktuellt ärende är 7 §. Enligt 7 § ska varje ärende där någon enskild är part handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts.

Lantmäteriets bedömning

Ärendet har tagit allt för lång tid. De återstående momenten i den aktuella förrättningen innehåller flera moment som är komplicerade. Det erfordras en mycket erfaren handläggare för att ta hand om de komplicerade frågor av teknisk, juridisk och ekonomisk art som ärendet innehåller. Halmstadskontoret och övriga kontor inom Lantmäteriet hade vid den tiden brist på erfarna förrättningslantmätare vilket fick till följd att chefen, som även hade den höga kompetens i de frågor som ingick i ärendet, tog hand om det. Detta innebar samtidigt att för mycket arbete kom att ligga på hennes ansvar och det saknades möjlighet, trots försök därtill, för någon annan att ta över ärendet.

Lantmäteriet har, som JO tidigare informerats om, under en tid varit föremål för en omfattande generationsväxling vilket inneburit att de erfarna förrättningslantmätarna som fortfarande finns kvar i organisationen haft en mycket hög arbetsbelastning och att det vid nyrekrytering enbart funnits nyexaminerade att fylla på med. Erfarna förrättningslantmätare har inte

kunnat nyrekryteras då de också är attraktiva för många andra arbetsgivare i samhället. Vid den höga arbetsbelastning samt omsättning av personalen som var under den aktuella perioden hände det därför att ärenden blev liggande för länge utan åtgärd.

Lantmäteriet prioriterar att minska handläggningstiderna och successivt har de blivit bättre. Att ett ärende i någon period ligger utan åtgärd utan synbar orsak ska inte få förekomma. Lantmäteriet arbetar konkret för att motverka uppkomsten av långdragna ärenden genom att förbättra arbetet med ärendestyning, att nyrekrytera, att kompetensförstärka personal samt arbeta med arbetsledning närmare den enskilda medarbetaren. Ett resultat av detta arbete ska vara att ett ärende inte kan bli liggande på sätt som skett i det nu aktuella fallet.

Det pågår sedan flera år en omfattande internutbildning inom Lantmäteriet av nyanställda förrättningslantmätare, Lantmäteriakademin, för att täcka behoven i den pågående generationsväxlingen. Ökat samarbete mellan kontoren, vilket underlättats sedan Lantmäteriet blivit en myndighet, sker också för att förbättra handläggningstiderna. En från den 1 april i år genomförd förändring är att en ny organisation inom fastighetsbildningsverksamheten införts i Lantmäteriet. Denna har en klar inriktning mot att skapa enhetlighet, underlätta flyttning av ärenden och en aktiv produktionsstyrning. Ytterligare åtgärder kan dock behöva genomföras efter uppföljning av de redan beslutade åtgärderna.

Sammanfattning

Lantmäteriet anser att alla de förbättringar av rutiner vid Lantmäteriets fastighetsbildningsverksamhet som vidtagits kan hjälpa till så att ett ärende inte blir liggande för länge utan åtgärd. Särskilt kan nämnas de ärendegenomgångar med möjlighet till flyttning av ärenden över landet som nu görs vid lantmäterikontoren. Lantmäteriet ser också att personalsituationen i stort sett blivit bättre, vilket i kombination med en något minskande ärendeströmning, leder till att även svåra ärenden kan hanteras på ett bättre och snabbare sätt.

Ann-Marie K. gavs tillfälle att yttra sig över remissvaret.

JO tog del av ett dagboksblad av vilket det framgick att Lantmäteriet meddelade beslut i ärendet den 11 september 2013.

I ett beslut den 31 mars 2014 anförde *JO Lindström* följande.

Bedömning

Av 7 § förvaltningslagen (1986:223) följer att ett ärende där någon enskild är part ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. När ett ärende har inletts hos en myndighet är det myndigheten som svarar för att driva ärendet framåt till ett avgörande.

I december 2009 återstod för Lantmäteriet att besluta om ersättning för överförd mark. Lantmäteriet började inte handlägga den frågan förrän i mars 2013. Denna passivitet är inte förenlig med skyndsamhetskravet i 7 § förvaltningslagen.

I remissvaret har Lantmäteriet framfört att myndigheten haft en hög arbetsbelastning och en omfattande omsättning av personal under perioden, och att det påverkat handläggningstiderna i stort vid myndigheten. Det uppges vidare att åtgärder har vidtagits för att komma till rätta med situationen.

Den 20 april 2009 kritiserade dåvarande JO Axberger Lantmäteriet (dåvarande Lantmäterimyndigheten i Hallands län) för långsam handläggning av ett ärende som gällde ersättningsfrågor i ett fastighetsregleringsärende. Lantmäteriet framförde redan då att arbetssituationen under ett antal år hade varit ansträngd på grund av bl.a. resursbrist och att rekrytering skedde av nytutexaminerade lantmätare som skulle läras upp (se JO:s dnr 5804-2008).

Jag är oroad över att den resursbrist som Lantmäteriet åberopade redan 2009 ännu inte är avhjälpt och att den rekrytering som då pågick ännu inte har lett till att det finns tillräckligt många erfarna handläggare. Lantmäteriet förtjänar allvarlig kritik för den mycket långsamma handläggningen av Ann-Marie K:s ärende.